

Posledné referáty boli orientované na problémy modelov a modelovania. PhDr. V. Tomášovský, CSc., sa zaoberal témou *Modelovanie a filozofia*. Polemizoval s tézou o redukcionizme modelov poukázaním na nevyhnutnosť určitej redukcie vo vedeckej praxi, čím sa odkrývajú spoločné črty reality. Zaoberal sa vzťahom modelovania k teórii. Empiristicky orientovaní vedci zdôrazňujú predovšetkým význam faktov získaných materiálnym modelovaním.

Ing. Dr. J. Pínkava, CSc., posledný referent, hovoril na tému: *Metologické problémy analógie a modelovania v technických vedách*. Medzi fyzikálnymi veličinami existuje spojenie v podobe diferenciálnych a parciálnych rovníc, pričom nezávisle a závisle premenné sa získavajú na základe experimentálneho prístupu. Použitie princípu podobnosti je užitočné, pretože i jednoduché deje sú zložité natolko, že je na ich vysvetlenie potrebný matematický aparát. Veličiny majú rovnaké vlastnosti s určitou invariantnosťou. Experimentovaním a zovšeobecňovaním sa zredukuje počet nezávisle premenných; podobnosť vystupuje vo forme závisle premenných. Ďalej sa referent zaoberal použitím matematického aparátu v modelovaní na základe analógie, jeho významom, užitočnosťou i obmedzenosťou.

Seminár ukázal užitočnosť a plodnosť stretnutí pracovníkov s odlišným prístupom k problematike. Okrem informácie o prácach v jednotlivých oblastiach má každý možnosť konfrontovať výsledky svojej práce, získať stimuly k ďalšej orientácii, ubrániť sa tým jednostrannosti či strnulosti. Preto sa tým, ktorý pracuje na problematike „Filozofia a metodológia vedy“, rozhodol v organizácii podobných seminárov pokračovať.

Jolka Vargová

O DEJINÁCH FILOZOFIE VO VARŠAVE

9.a 10. októbra zišli sa vo varšavskom paláci vedy a kultúry zástupcovia filozofických ústavov vied zo socialistických krajín. Na dvojdnovej porade prerokovali a posúdili možnosti vzájomnej vedeckej spolupráce pri rozvíjaní dejín filozofie v najbližších rokoch. Pričom osobitný zreteľ, najmä pri výskume a rozvíjaní dejín svetovej filozofie, avšak aj dejín marxistickej filozofie a národnej filozofie jednotlivých krajín, sa bral na spoločné teoretické hľadiská a metodologické problémy.

Zhromaždení filozofickí pracovníci, medzi ktorými boli prof. Grigorian zo Sovietskeho zväzu; doc. dr. Z. Kuksewicz, dr. J. Garewicz, dr. R. Palacz, doc. dr. W. Seňko, dr. Z. Ogonowski, doc. dr. A. Źalicki z Poľska; dr. Bartsch, dr. G. Irrlitz, dr. A. Kolesnyk. Dr. H. Pepperle z Nemeckej demokratickej republiky; dr. N. Gogoneata z Rumunskej akadémie vied; M. Bačvarov z Bulharska; dr. Z. Novak z Maďarskej akadémie vied a dr. J. Zumr spolu s autorom tohto článku z Československa, sa po vzájomnej rozprave a zoznámení sa s badateľsko-výskumnými plánmi jednotlivých akadémii zhodli na viacerých možných formách spolupráce pri výskume a rozvíjaní dejín filozofie.

Ukázalo sa, že sú tu možné viaceré formy spolupráce, jednak všetkých zúčastnených krajín, najmä pri organizovaní konferencií, sympózií a pri vydávaní náučných publikácií, zborníkov a pod., jednak však široké a dosiaľ nedostatočne využité možnosti dvojstrannej prípadne viacstrannej spolupráce pri výskume a rozvíjaní niektorých styčných bodov a významných vplyvov v dejinách filozofie

jednotlivých krajín. Napríklad niektoré filozofické prúdy či už staršie, stredoveké alebo novšie (pozitivismus, hegelianstvo atď.) sú známe vo všetkých krajinách. Avšak v každej krajine mali svoje špecifické črty, každá krajina si ich transformovala cez potreby svojej národnej kultúry, každá do nich niečo svojrázne vniesla. Obohacovala ich alebo ich pretvárala. Prípadne ich kritizovala alebo odmietala svojskými argumentmi.

To všetko je pre dejiny filozofie nielen zaujímavé, ale aj dôležité. Mnoho takýchto spoločných problémov a styčných bodov je napríklad v dejinách českej, slovenskej a poľskej filozofie, pri dejinách našej, ukrajinskej a ruskej filozofie, dejinách našej a maďarskej filozofie. Avšak mnohé spoločné stránky sú aj tam, kde sa dosiaľ veľmi nehladali a kde sa o nich veľa nevedelo. Zástupca Bulharskej akadémie vied napr. zaujímavosť spomínal, aké konkrétne ohlasy mala na území Bulharska husitská ideológia.

Zhromažďovať a vzájomne si vymieňať tieto a podobné poznatky môže byť pre obohacovanie dejín filozofického myslenia nepochybne užitočné. Pravda, problémy sú v tom, že azda okrem sovietskej akadémie vied (a čiastočne poľskej a nemeckej akadémie vied) ani jeden z filozofických ústavov socialistických krajín nedisponuje takým počtom pracovníkov, aby mohol mať na každé obdobie alebo na významnú problematiku osobitných špecialistov, ktorí by naplno rozvinuli túto spoluprácu. (Vo Filozofickom ústave slovenskej akadémie vied má napríklad celé oddelenie dejín filozofie 5 vedeckých pracovníkov, z ktorých popri určitom výskume dejín nášho domáceho filozofického myslenia sa iba dvaja-traja môžu občas sporadicky venovať aj niektorým problémom dejín európskej a svetovej filozofie). Preto môže byť táto spolupráca iba dlhodobá. Nemôže sa naplno sústrediť iba do niekoľkých rokov intenzívnej práce na určitom probléme. Lebo okrem toho treba plniť aj mnoho iných povinností. Mnoho sa však dá aj tu vykonať, ak sa rozvinie dobrá spolupráca s vysokoškolskými odborníkmi, ktorí pracujú na katedrách filozofie a ktorých je spravidla v každom štáte oveľa viac ako v ústavoch akadémii.

Z konkrétnych podujatí sa na varšavskej porade dohodlo spoločné sympóziu o dejinách filozofie, ktoré sa zídú začiatkom júna r. 1971 vo Varne. Jeho hlavnou úlohou bude výmena metodologických poznatkov pri výskume a rozvíjaní dejín filozofie, a to tak pri výskume svetových, ako aj národných dejín a dejín marxistickej filozofie. Táto téma už bola predmetom rokovania na viacerých sympóziách. Zvolila sa opäť preto, lebo je pre všetkých účastníkov najspoločnejšia.

Príbližný dohodnutý názov sympózia vo Varne, ku ktorému sa dospelo po dlhšej diskusii a po posúdení aj iných návrhov, ktoré predkladali najmä zástupcovia filozofického ústavu akadémie vied z NDR — bude znieť: *Marxisticko-leninské metodologické princípy dejín filozofie*. Prednesú sa na ňom 4 hlavné referáty: 1. *O marxistickej koncepcii dejinno-filozofického procesu*, ktorý prijal zástupca filozofického ústavu ANZSSR; 2. *Význam dejín filozofie v súčasnom ideologickom zápase* — vypracuje a prednesie zástupca Bulharskej akadémie vied; 3. *Predmarxistické a súčasné dejinno-filozofické koncepcie v rozvoji filozofického myslenia* — podujali sa vypracovať a predniesť zástupcovia akadémie vied z NDR; 4. *O vzťahu národných a svetových dejín filozofie* — tento referát príriekla porada zástupcovi ČSAV.

Okrem plenárnych zasadnutí sa na sympóziu predpokladá rokovanie v sekciách. Navrhlo sa, že by sa mohli zísť najmenej dve sekcie. Jedna pre problematiku dejín marxistickej filozofie. Druhá pre problematiku zapodievajúcu sa vzťahmi medzi západnými a východnými filozofiami v rozvoji svetového filozofického myslenia.

Organizačnú prípravu a usporiadanie sympózia prevzal na seba Filozofický ústav Bulharskej akadémie vied. Ak sa na ňom zúčastnia vedeckí pracovníci zo všetkých zainteresovaných a pozvaných krajín, dá sa predpokladať, že môže ísť o osožné podujatie. Na varšavskej porade nás informovali, že okrem spomenutých účastníkov pozvali na ňu aj zástupcu Zväzovej rady pre koordináciu vedeckých záležitostí z Belehradu. Zástupca tejto inštitúcie nebol však na porade.

Ak sa sympóziu vydarí, navrhuje sa, aby sa na ňom rozhodlo o jeho pravidelnejšom konaní. Povedzme raz za 2-3 roky.

Okrem už spomenutých foriem vedeckej spolupráce sa na varšavskej porade dohodlo napísanie a vydanie spoločnej publikácie na tému Leninov vplyv na rozvoj filozofického myslenia K storočnici V. I. Lenina. Prispejú do nej filozofickí pracovníci socialistických krajín a vydať sa ju podujal Filozofický ústav ANZSSR.

Prof. Grigorian tiež informoval poradu, že v Sovietskom zväze zamýšľajú pripraviť a vydať 10-zväzkové Dejiny filozofie. Vyzval prítomných zástupcov k spolupráci a účasti na tejto práci.

Na záver prerokovali účastníci porady spôsob vzájomného oboznamovania sa o bádatelsko-výskumných plánoch v dejinách filozofie a o bibliografii najdôležitejších filozofických prác, ktoré vznikajú v jednotlivých krajinách. Objavila sa aj úvaha, ktorá vznikla už skôr, o prípadnom vydávaní medzinárodného filozofického časopisu socialistických krajín.

Ján Uher